

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego
o czynnościach nauczycieli wędrownych w r. 1900.

Wysoki Sejmie!

Tegoroczne sprawozdanie Wydziału krajowego i dołączone doń sprawozdanie jednego z nauczycieli wędrownych są najlepszym dowodem, że kierunek obecnie przyjęty a opierający się głównie na skutecznej poradzie udzielanej włościanom w codziennej praktyce rolniczej i pokrewnych działach, jak ogrodnictwo, sadownictwo, uprawa kwiatów, roślin przemysłowych i t. p. jest kierunkiem właściwym, wydającym namacalne rezultaty, gdy pouczenia przeważnie teoretyczne, dawniej przez nauczycieli wędrownych stosowane niemal zupełnie z celem się mijały.

Szkoły zimowe w Niewiarowie i Wojsławiu rozwijają się powoli, lecz niezawodnie korzystnie. Małą dotąd stosunkowo frekwencją przypisać należy wrodzonemu niedowierzaniu ludności do skuteczności tych pouczeń. To też ważną rolę w korzystnym wyzyskaniu nauki udzielanej w ciągu zimy stanowić będzie porada w sezonie letnim zastosowana do praktycznego wykonania robót gospodarczych, których dobry i ze wszech miar korzystnie się przedstawiający wynik najgłówniej przyczynić się może do wzbudzenia u ludu wiary w wartość nauki teoretycznej.

Przy takiej poradzie jednak jako warunek konieczny winny być użyte wypróbowane środki, które niezawodną korzyść w jaskrawy sposób przedstawić są zdolne.

Dobór tych środków wskazanych ustalonym doświadczeniem i ich widoczna skuteczność zwalczają mogą jedynie podejrliwość i to niedowierzanie u ludu, który dopiero po objawionych skutkach korzystny, sąd o praktycznej wartości użytego środka wydać może i dalsze jego zastosowanie za wskazane uzna. Natenczas frekwencya niezawodnie korzystnie się zmieni a lud do nauki garnąć się będzie.

Jakkolwiek na podstawie dotychczasowych doświadczeń przypuszczać można, że od niedawna w życie wprowadzone dwie szkoły zimowe zachęcić mogą w przyszłości do tworzenia nowych szkół tego samego typu — niemniej jednak wyczekiwać należy dalszych jeszcze postępów w tych próbnych zakładach, by korzyści stały się bardziej widocznymi a ofiary na ten cel należyte znalazły uzasadnienie.

Doświadczenie w tym kierunku już nabyte dowodzi jasno, że tu głównie chodzi o kierowników, których fachowe uzdolnienie, takt i rzetelna praca jedynie zapewnić mogą powodzenie takim instytucyom. Głównym więc obecnie zadaniem byłoby, zwrócić uwagę na upatrzenie osób wszechstronnie ukwalifikowanych, którymby w danym razie po ugruntowaniu przekonania o użyteczności szkół zimowych przy dalszem ich tworzeniu w przyszłości kierownictwo w pełnem zaufaniu powierzyć można. W braku tego rodzaju ukwalifikowanych organów tworzenie nowych zakładów byłoby bezcelowem a mogłoby nawet przynieść raczej szkodę w miejsce zamierzonego pożytku.

Zastosowanie czystej niemal praktyki w zetknięciu z ludnością wiejską przedstawia się jeszcze wybitniej w działaniu instruktorów w powiatach lwowskim i krakowskim. Sprawozdanie instruktora lwowskiego stwierdza niezawodny postęp w pojęciach ludu o korzyściach, jakie przy racjonalnem prowadzeniu poszczególnych

gałęzi gospodarstwa osiągnąć się dadzą. Zajęci w tych dwóch okręgach instruktorowie jeżdżąc z miejsca na miejsce i dając w danej chwili praktyczne wskazówki poprawnej uprawy chętny zyskują posłuch, który tylko zwiększać i rozszerzać się może, skoro w oczy bijące skutki zaufanie do ich porady wywoływać będą.

Sprawozdanie instruktora okręgu lwowskiego, obejmujące wszystkie działy gospodarstwa włościańskiego w okolicy Lwowa, podzielonej wedle swych rozmaitych właściwości — jak rodzaj gleby, położenie gruntów, odległość od miasta i t. p. przedstawia przewagę tej lub owej gałęzi gospodarskiej w każdej niemal gminie. Najbardziej rozwiniętem jest warzywnictwo i sadownictwo; to też działanie instruktorów skierowane niemal wyłącznie do podniesienia ogrodnictwa wywiera korzystny wpływ i zyskuje u ludu coraz więcej uznania dla udzielanej porady popartej praktycznym a doraźnym zastosowaniem w codziennej pracy i widoczną skutecznością poprawnej uprawy jarzyn i owoców, doborze nasion i ulepszonych narzędzi, użyciu nawozów sztucznych, zakładaniu i rozszerzaniu sadów w doborowych gatunkach, szczepieniu drzew owocowych i t. p. Jest to wskazówką, że pomnożenie w przyszłości takich okręgów w bliskości większych miast jako centrów zbytu mogłoby przynieść niezaprzeczone korzyści krajowi podnosząc z jednej strony kulturę rolniczą i dobrobyt mniejszej własności, z drugiej zaś strony tworząc dla miast źródło do nabywania ulepszonych produktów.

Tu jednak tak samo, jak przy szkołach zimowych chodzi o dobór organów wykonawczych, których właściwa kwalifikacya jedynie w dalszym postępie na tej drodze może być miarodajną.

Wydział krajowy śledząc pilnie skutki działalności odnośnych organów wężmie niewątpliwie w swoim czasie pod rozważę kwestyę pozyskania odpowiednich sił dobierając ku temu środki wiodące do celu.

Na tem zamykając sprawozdanie Komisji gospodarstwa krajowego, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych szkołach zimowych w Niewiarowie i Wojsławiu, oraz o działalności krajowych instruktorów dla sadownictwa i ogrodnictwa w powiatach lwowskim i krakowskim.

Za przewodniczącego:

Gorayski.

Sprawozdawca:

F. Vivien.